

KOMPOST

Strakonický měsíčník o ochraně přírody

říjen 2014

Environmentální akce, reporty, přírodovědná pozorování, ekoporadenské tipy, botanika, zoologie, úvahy, recenze, recepty, tipy na odbornou literaturu i beletrii, zdravý životní styl, náměty na tvořivé činnosti, poezie...

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně
Pobočka Šmidingerovy knihovny Za Parkem
Základní organizace ČSOP Strakonice

Vážení čtenáři,

vítáme vás nad stránkami podzimního Kompostu. Říjen je měsícem s nejvyšší koncentrací kulturních akcí v průběhu celého roku. I přesto, že zaznamenáváme narůstající počet akcí všeobecně, účast na nich se významnějším způsobem nesnižuje, někdy právě naopak. To je potěšující informace zejména pro jejich pořadatele. Určitě nepřehlédněte rubriku Pozvánky, která se vás bude snažit zlákat k návštěvě některé z nich.

První část říjnového čísla se věnuje významnému jubileu - 35 letům Českého svazu ochránců přírody. Je nám velkou ctí, že můžeme slavit jakožto součást této organizace. ČSOP vyniká nejen bohatou historií ověřenou tímto výro-

Foto -jj-

čím, ale také velkým okruhem zájmu a členskou základnou. Je považován za největší organizaci na ochranu přírody v České republice.

V další části časopisu například popisujeme způsob, kterým postupujeme při aktivní ochraně stromů v katastru města Strakonice. Je to jedna z těch méně veřejnosti známých činností z okruhu působení naší Základní organizace ČSOP.

Zbývající části Kompostu jsou věnovány hlavně

pozorování přírodních zajímavostí - živočichů, rostlin i lokalit, za kterými nemusíme chodit příliš daleko. Nechybí ani povídání o regionálním literátovi, amatérská poezie, tipy na zdravější jídelníček a pokračování některých dlouhodobých seriálů.

Přejeme vám, aby podzim byl nejen barevný, ale také plný tvůrčích nápadů.

Váš Kompost. -jj-

Z obsahu tohoto čísla:

Hnutí Duha získalo prestižní ocenění	2
ČSOP slaví 35. narozeniny.....	2
Exkurze do Týna.....	3
Hradec Králové ve znamení.....	4
Za strakonické stromy.....	4
Neperme se s přírodou - 8. díl.....	5
Veget na pokračování - 32. díl.....	6
Katovice - po řece ke Střele.....	7
Pozoruhodný obyvatel PP Kozlovská	8
Večer s dokumentem 8.....	9
Co nového v Záchytných kotcích.....	9
Zelená ropucha blízko nás.....	10
Hadovka smrdutá.....	11
Téma I. světové války stále ve.....	14
„Nebe studánek“.....	15
Vzpomínky na mého dědečka.....	15
Cestovat se dá všelijak.....	16
Raw (čerstvá) kuchyně.....	17

Reakce, příspěvky, odběr: jan.juras@knih-st.cz
Archiv čísel: www.knih-st.cz/dokumenty

Ohlédnutí

Hnutí Duha získalo prestižní ocenění, petice putovala do parlamentu

Nezisková organizace Hnutí Duha získala na konci srpna cenu nadace EuroNatur. Jakožto první středoevropský zástupce tak mohla Duha stanout po boku dalších významných oceněných osobností jako např. Mandely, Gorbačova nebo prince Charlese. Málokdo z nás si pravděpodobně umí představit váhu takového ocenění. Tím spíše, že jej získala za své „mimořádné zapojení do úspěšné ochrany NP Šumava během posledních dvou desetiletí“. V době, kdy je z různých stran mnoha zájmovými skupinami diskreditována na úroveň ekoteroristické skupiny, je taková cena nejen velkým zadostiučiněním, ale také pádným argumentem, který může posílit její pozici v dalším boji za záchranu šumavské přírody. (Více se dočtete [zde](#))

Petice Hnutí Duha za dobrý zákon o NP Šumava byla na začátku září předána sněmovně. Celkem 41 667 lidí požaduje jasnou ochranu pro náš největší národní park. Novým zákonem, o kterém bude v nejbližší době hlasováno, by došlo k vážnému ohrožení šumavské přírody developery, těžaři a spekulanty s pozemky. I Strakonice přispěly ve sběru podpisů svou trochou do mlýna. Petici poskytnutou v Ekoporadně a na pobočce Šmidingerovy knihovny Za Parkem podepsalo během několika dní 50 lidí. (Více si můžete přečíst [zde](#)) -jj-

Český svaz ochránců přírody slaví 35. narozeniny

Přesně před 35 lety, 11. září 1979, se v Praze uskutečnila ustavující konference Českého svazu ochránců přírody, dnes největšího nevládního sdružení u nás zabývajícího se ochranou přírody a krajiny.

Pokud dnes někdo posměšně tvrdí na adresu lidí, snažících se o ochranu naší přírody, že „za komunistů ani nešpitli“, i jen krátký pohled do historie ČSOP je usvědčující ze lži. Byl to právě Český svaz ochránců přírody, který již ve druhé polovině 80. let stál v čele občanských protestů proti řadě megalomanských staveb, tu úspěšněji, jako v případě snah o zničení nejkrásnějších míst Křivoklátska (dnes navržených na národní park) nesmyslnou přehradou či o výstavbu vysílače v nejcennější části Pálavy, jindy neúspěšně, jako například v boji proti zničení unikátní lužní krajiny Novomlýnskými nádržemi. Hlavní těžiště ČSOP však od počátku bylo v drobné práci pro přírodu nejbližšího okolí – v péči o cenné přírodní lokality, v pomoci volně žijícím živočichům, v ochraně mimolesní zeleně, v pořádání vycházek, přednášek či výstav, upozorňujících, že „přírodní poklady“ máme často doslova za humny.

Totéž lze v podstatě říci i dnes, po pětatřiceti letech. Stále vyrážejí stovky členů ČSOP kosit louky, sázet stromy, vyvěšovat či čistit ptačí budky, opravovat naučné stezky či ukazovat dětem taje přírody. Stále bojují o zachování toho, co nám z přírody ještě zbývá, pro další generace.

V současné době má Český svaz ochránců přírody 6500 členů, sdružených převážně v 320 místních organizacích po celé republice a spolupracuje s obdobně zaměřenými organizacemi v zahraničí. K hlavním celostátním aktivitám ČSOP dnes patří:

Národní síť záchranných stanic – ČSOP je koordinátorem tohoto i ve světovém měřítku unikátního projektu, díky němuž je možno kdykoliv a kdekoliv v republice poskytnout pomoc zraněným či jinak handicapovaným volně žijícím živočichům. Kolem 7000 zvířat se každoročně díky péči záchranných stanic vrátí zpět do volné přírody (<http://www.zachranazvirat.cz>).

Pozemkové spolky – společně s dalšími partnery, kterým ČSOP poskytuje metodické a organizační zázemí, se na základě dlouhodobých smluv s vlastníky (respektive přímo na základě vlastnictví) staráme o více jak 3000 hektarů přírodně cenných ploch a 15 kulturních památek (<http://pozemkovespolky.csop.cz>).

Ochrana biodiverzity – jeden z nejtradičnějších programů ČSOP, v jehož rámci se každoročně realizuje několik stovek drobných projektů na mapování vzácných druhů rostlin a živočichů i praktických opatření na jejich ochranu (<http://biodiverzita.csop.cz>).

Ekocentra ČSOP – pět desítek specializovaných zařízení po celé republice, pořádajících pravidelné i jednorázové akce pro školy i širokou veřejnost. Vizí ČSOP je nevykládat o přírodě v učebně, ale skutečně v přírodě. Proto většina aktivit je „terénních“ (<http://ekocentra.csop.cz>).

Oddíly mladých ochránců přírody – není nic krásnějšího než prožít dětství s partou dobrých kamarádů v přírodě. K tomu napomáhá i na sedm desítek oddílů mladých ochránců přírody. Pod vedením stovek zkušených vedoucích – dobrovolníků – se zde děti prostřednictvím her i pobytových akcí v přírodě učí přírodě rozumět, pohybovat se v ní a svým chováním jí neubližovat (<http://www.mopici.cz>).

Soutěže – Český svaz ochránců přírody je pořadatelem dvou celostátních ochránářských soutěží – Zlatého listu, určeného pro školní děti, a Ekologické olympiády, určené středoškolákům. Ekologická olympiáda, která vznikla na půdě ČSOP, má letos jubilejní 20. ročník (<http://www.ekolympiada.cz>), Zlatý list, jehož pořádání ČSOP převzalo v 90. letech, již 43. ročník (<http://www.zlatylist.cz>).

Blíž přírodě – nechceme před lidmi přírodu uzavírat, chceme lidem přírodu ukázat. Proto ve spolupráci se společností NET4GAS zpřístupňujeme formou naučných stezek, pozorovatelů, povalových chodníků či další turistické infrastruktury přírodovědně zajímavé lokality. Zanedlouho budeme otevírat již 65. lokalitu (www.blizpriode.cz).

„Uklidme svět“ na Řepických rybnících, foto -jj-

Živá zahrada – příroda není něco vzdáleného, zajímavá příroda může být i kolem našeho domu. Poradit, jak udělat, aby naše zahrady nevyhovovaly jen nám, ale i desítkám různých, mnohdy krásných či užitečných živočichů, je cílem této kampaně – soutěže (<http://www.zivazahrada.cz>).

Uklidme svět! – od samého počátku mezinárodní kampaně Clean Up the World! v první polovině 90. let je ČSOP jejím koordinátorem pro Českou republiku. Jen v loňském roce se do úklidových akcí zapojilo téměř 20 000 dobrovolníků, podařilo se zlikvidovat 170 tun odpadu (<http://www.uklidmesvet.cz>).

Český svaz ochránců přírody též provozuje dvě dlouhodobé veřejné sbírky:

Místo pro přírodu – cílem této sbírky je vykupovat ohrožené přírodně cenné pozemky a následně o ně pečovat. Již se podařilo vykoupit přes 100 ha pozemků na 25 lokalitách. Konto sbírky je 9999922/0800 (<http://www.mistoproprirodu.cz>).

Zvíře v nouzi – finanční prostředky, získané v rámci této sbírky, pomáhají zajistit činnost výše zmíněných záchraných stanic pro handicapované živočichy. Konto sbírky je 33553322/0800 (<http://www.zvirevnouzi.cz>).

Dvakrát ročně vydává ČSOP pro všechny zájemce o naši přírodu a její ochranu časopis **Krásna našeho domova** (<http://knd.csop.cz>) a průběžně řadu různých informačních a metodických materiálů.

Český svaz ochránců přírody dlouhodobě spolupracuje s Ministerstvem životního prostředí, Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR a státním podnikem Lesy České republiky.

Tisková zpráva ČSOP z 11. 9. 2014

Několik poznámek k zakládání ČSOP v okrese Strakonice

Po vzniku celostátní organizace Českého svazu ochránců přírody 11. 9. 1979 doporučilo ministerstvo kultury okresním národním výborům podpořit zakládání okresních organizací tohoto svazu.

Na našem okrese nebylo zpočátku příliš chuti k jejímu založení, ale přece jen se podařilo tehdejšímu okresnímu konzervátoru OP Ing. Treybalovi a dalším členům komise OP přesvědčit vedení odboru kultury k zahájení příprav. Koordinací příprav byl pak pověřen tehdejší inspektor odboru kultury ONV Miroslav Špecián.

Přípravný výbor se sešel od ledna do dubna čtyřikrát. Jeho hlavními úkoly bylo organizovat nábor členů, připravit okresní konferenci a sestavit kandidátku pro volbu OV ČSOP. Velkou iniciativu při získávání zájemců o členství projevil hned na počátku roku 1980 MUDr. Zdeněk Cvrček, takže řada prvních členů pocházela ze zaměstnanců strakonické nemocnice. Dalším horlivým organizátorem byl ve Vodňanech tamější zpravodaj OP, bývalý profesor na rybářské škole, Eduard Štědranský. Postupně se počet členů zvyšoval, takže zakládající schůze okresní organizace, která se konala 2. dubna 1980 v restauraci „V Ráji“, se zúčastnilo z 97 evidovaných členů 58. Na zakládající schůzi byli zvoleni členové okresního výboru a revizní komise.

V 80. letech vznikají ve strakonickém okrese jednotlivé místní organizace ČSOP. Celkem bylo vytvořeno 15 organizací, ve kterých se scházelo téměř 500 členů. Po roce 1990 se mnoho organizací postupně rozpadlo a počet členů se výrazně snížil. V současné době fungují v okrese jen ZO Strakonice, Blatná a bývalá ZO Sedlice, nyní ZO Hořec v Blatné.

Ing. Miroslav Treybal (redakčně upraveno)

Exkurze do Týna

Již několik let ve škole sbíráme vyřazené elektrospotřebiče, a tak jsme chtěli vidět, co se s nimi děje. Ve čtvrtek 4. září jsme vyrazili na exkurzi do Týna nad Vltavou do třídírný odpadů firmy Rumpold. V té třídír-

ně jsme se dozvěděli, co se dělá s vyřazenými elektropřístroji, jako jsou např. televizory, ledničky, vysavače apod. Podle čárových kódů na obrazovce se dá zjistit třeba to, odkud se sem dostaly. Končí tady všechny televize určené k recyklaci, tedy i ty od nás. Ukázali nám, jak se rozebírá televize na jednotlivé díly – plast, kabely, kov... Kromě obrazovky nezbylo nic. Obrazovka se pak rozdělí na dvě části (v každé jsou škodlivé nátěry) a většina skla se odváží do Berlína, kde se louhuje a vyrábí se z toho technické sklo. Plasty putují do Hamburku a odtud lodí do Číny, kde se zpracovávají.

Viděli jsme spoustu dalších věcí – například linku, na které se zpracovávají drobné spotřebiče. Na různých místech z ní vypadávají rozdrčené plasty, kovový prach, měděné dráty a další věci. Nakonec jsme byli v dílně, kde se rozebírají lednice - jedna tam visela, držely ji jen velké přísavky. Třikrát do roka přijedou z Německa kamióny, ze kterých se sestaví podobná linka jako na drobné elektro a všechno se zpracuje stejným způsobem. Byla tam týden před námi, takže sklady byly plné žoků s rozdrčenými surovinami určenými k dalšímu použití.

Odtud nás odvezl autobus do města. Šli jsme se podívat do parku, kde jsme viděli otáčivé hlediště a kamenný most. Těšili jsme se na muzeum, ale to je zavřené. Kousek od náměstí jsme navštívili pomník loutkáře Matěje Kopeckého. Po prohlídce města jsme unaveni odjížděli domů. Moc se nám ten výlet líbil a těšíme se zase na další exkurzi. **Karolína Levá, 7. třída ZŠ Čestice**

Foto Marie Linhartová

Hradec Králové ve znamení celostátní ochranné akce (5. 9. – 7. 9. 2014)

Představte si velice cennou přírodní lokalitu, která se jmenuje Na Plachtě, nachází se v těsné blízkosti jednoho ze sídlišť na okraji Hradce Králové, několikrát jí za poslední dobu hrozilo zastavení dalšími paneláky a v současné době je o ni pečováno poněkud netradičním způsobem – tu a tam je například zaangažována těžká vojenská technika a přes údiv a nepochopení věci neznalých návštěvníků tohoto pozoruhodného území se zde skutečně daří zachovat velkou druhovou pestrost, v dnešní době až nevídanou.

Přírodovědné bádání na lokalitě Na Plachtě, foto -ah-

Nebo se zamyslete nad tím, jak vzácní jsou v dnešní době tažní koně schopní stahovat v lese klády a šetřit tak prostředí, v kterém by stroje narušily původní přirozené podmínky a mimo jiné i prameniště potoků a řek. Plemeno, které je k podobné práci obzvláště vhodné (slezský norik) je potřeba chránit stejně pečlivě jako cokoli jiného, co je u nás ohroženo.

Můžete se také vžít do kůže těch, kdo jsou ochotní vstát ráno ještě za tmy a chladu, projít se lesem, pozorovat svítání a naslouchat hlasům ptactva. Nebo těch, kdo rádi houbaří a doveďte ocenit rady zkušené mykoložky. Nebo mají rádi skanzeny a dostanou příležitost jeden takový navštívit. Nebo těch, kdo často slyší o mimořádně aktivní ZO ČSOP Jaro Jaroměř a nyní se mohli podívat na její záchranou stanici... A ještě víc si toho můžete představit, když si přečtete program letošního celostátního setkání členů ČSOP (viz [zde](#)). Ovšem ještě lepší je

být přímo u toho, a to se nám s manželem i tentokrát (stejně jako v předchozích letech) podařilo. Byl to moc hezký víkend, plný inspirace, přátelských setkání a získávání nových poznatků. **-ah-**

Překopávky

Za strakonické stromy

Již třetím rokem se společně s Ing. Vilémem Hrdličkou účastní správnických řízení o povolení kácení dřevin rostoucích mimo les – v katastru města Strakonice. K účasti na nich se každoročně hlásíme jako nezisková organizace (ZO ČSOP Strakonice), jsme obesíláni a vyjadřujeme se do závěrečných protokolů. I když má každé naše vyjádření pouze doporučující charakter, snažíme se působit tak, aby naše účast měla konkrétní dopad a nebyla pouze symbolická. Celé správní řízení má svá pravidla a existuje také možnost odvolání, pokud jsme toho názoru, že byly překročeny

legislativní mantinely (zejména zákon o ochraně přírody a krajiny – 114/1992 Sb.). Vždy se však snažíme o nalezení kompromisu přímo na místě. I když ve většině případů stojíme na straně samotných dřevin, objektivně posuzujeme všechny náležitosti – zejména zdravotní stav a perspektivu stromu, důvody žadatele o kácení, ekologický a estetický význam stromu a v neposlední řadě také uloženou náhradní výsadbu. Nejčastějšími důvody pro kácení dřevin ve městě jsou jejich špatný zdravotní stav, plánovaná výstavba nebo obava z pádu. To jsou však důvody uváděné v žádosti. Určitá část žadatelů si přeje strom kácet z důvodů, které nejsou podle našeho názoru relevantní, v žádosti být uvedeny nemohou a jsou schovány pod důvody výše uvedené. To může být například padání listů, zastínění oken nebo touha po levném palivu. Někdy je na strom nahlíženo dosti schizofrenním způsobem. Jako na něco, co nám v městském prostředí přiděluje starosti, místo toho, abychom si uvědomili, v čem všem nám může pomoci. Stromy má totiž každý rád, ale málokdo před svým vlastním domem nebo oknem. Za těchto okolností není těžké představit si, jak mohou některá jednání vypadat. Spory vznikající diametrálně odlišným pohledem na stejnou věc. Lidé jsou někdy zcela zbytečně frustrováni představou o škodlivosti něčeho, čeho by si měli ve skutečnosti vážit. I kdyby samotná jednání neměla žádný konkrétní dopad, je to bezesporu velmi zajímavá zkušenost. Zejména v tom, jak moc může být naše vnímání pro nás samozřejmých věcí relativní. V praktické rovině je však účast na jednáních velmi vysilující. O to více, že jsme zatím nezaznamenali zájem dalších potenciálních účastníků – dobrovolníků.

Nyní pro představu pár čísel. Za rok 2013 a polovinu roku 2014 jsme se zúčastnili 20 jednání, při kterých bylo posuzováno celkem 112 dřevin. Kácení nebylo povoleno asi v 10 % případů. Za každé povolení ke kácení byla stanovena náhradní výsadba – většinou v blízkosti místa vzniku ekologické újmy. Z velké části se u povolených případů jednalo o dřeviny ve zhoršeném zdravotně-funkčním stavu nebo v kolizi s plánovanou novou výstavbou, která může být chápána jako veřejný zájem. Stranou těchto čísel ponechávám jednání o kácení dřevin z důvodu výstavby severního dopravního půlobloubku a plánovaný zásah do krajinného prvku v sousedství cyklostezky Hajska – Čejetice. Tato dvě jednání byla poměrně specifická – jednak rozsahem množství dotčených dřevin a také dílčími úspěchy v jejich prospěch. U prvního jmenovaného případu došlo k dohodě mezi naší organizací a investorem stavby, která měla za výsledek navýšení počtu dřevin k náhradní výsadbě o 163 ks. U druhého případu se podařilo dohodou zachovat přibližně hektar z našeho pohledu cenného lesního porostu – došlo ke kácení pouze menšího počtu starších topolů kanadských v těsném sousedství cyklostezky. Odvolání bylo za uvedený časový úsek podáno jednou - je dosud v řešení. V případě, že se nám podaří získat pro účast v jednáních další kapacity (lidské a časové) rádi bychom podrobili zhodnocení realizace náhradních výsadeb, uložených za kácené dřeviny.

Ze svého vlastního pohledu beru účast na těchto jednáních jako možnost aktivně ovlivňovat dění ve svém okolí a podobu životního prostředí svého města. Do budoucna bych uvítal více angažovaných lidí, zajímajících se o tuto problematiku. Už jen proto, aby nevznikaly polopravdy pouze na základě toho, jak který konkrétní příklad působí na první pohled.

Pozn.: článek je pouze shrnutím informací o této činnosti, k tématu se ještě určitě vrátíme podrobněji. -jj-

Část porostu topolu kanadského u cyklostezky Hajska - Čejetice, foto -jj-

Neperme se s přírodou (porozuměním přírodních principů k využití zdrojů v okolí)

8. díl – Kam pro inspiraci

Často mi bývá kladena otázka, co to vlastně ta permakultura je. Kde se dají sehnat rostliny, jak se to ošetřuje a co z toho vlastně člověk má.

Začnu tedy od začátku. Slovo permakultura znamená trvale udržitelná kultura. Rostliny jsou v takových seskupeních, kde se vzájemně podporují, a tím pádem dobře prospívají. Což vyhovuje jim i nám. Nejde o statickou záležitost. I při nejpečlivějším výběru se nám může stát, že nás některá rostlinka opustí a jiná zase přibude. Každá permakultura se vyvíjí. Jde jen o to, aby nám v tom bylo dobře a plnilo to naše potřeby. Vše záleží jen na správném výběru rostlin a stanoviště. Vždy lze jedno nebo druhé změnit. Vše ale musí fungovat na přirozených přírodních zákonitostech bez použití jakékoli chemie.

Na otázku, kde se dají sehnat rostliny, vám odpovím takto. Permakultura nezná pojem plevel. Můžete si proto klidně v části zahrady založit společenstvo divoce rostoucích bylin, jejichž semena sesbíváte ve volné přírodě (pozor na chráněné druhy). Taktéž lze získat hodně semen i sazenic rostlin od jiných pěstitelů, v specializovaných prodejnách a na farmářských trzích. I keře a stromy si můžete vypěstovat ze semen. A nejen ty naše. V leckteré zahradě jsou již pěstovány osvědčené druhy, které přišly z dálky a u nás se jim zalíbilo. Stačí

pak požádat majitele o plod, řízek či odkopek.

Chceme-li to mít rychleji, nakoupíme rostliny v zahradnictví. Dnes už se dá běžně sehnat široký sortiment druhů ve většině z nich. Také mi lidi dost často říkají, že by chtěli do zahrady nějaký ten druh ovoce, který znají od svých babiček či dědečků, a že se takové už nedají sehnat. Je u nás několik specializovaných školek, kde se dají stromky objednat a nechat poslat. Námátkou jmenuji:

Foto -jj-

Ovocná školka v Bojkovicích - www.stareodrudy.org

Prodej stromků v Uherském Ostrohu - www.prodejstromku.cz

Ovocná školka v Bruzovicích na Frýdecko-Místecku - www.kobelus.cz

Agrochov Jezernice - www.skolky-podhori.cz

a mnoho dalších. Jsou i jednotlivci, kteří se zabývají udržováním starých odrůd, a lze od nich stromek získat. Taky někdy stačí sehnat několik roubů z požadované odrůdy a pláň vysazené na požadované místo v zahradě si nechat od některého zahrádkáře naroubovat. Pozor však na dostatek místa. Z pláněte to bývá obvykle pořádný strom. Jak vidíte, při shánění rostlin jsou nejdůležitější informace.

Proto je nesmírně důležité, aby se lidé mající zájem o permakulturu scházeli. A to hlavně osobně a přímo v terénu. Aby si předávali kontakty, zkušenosti, aby debatovali o problémech. Tím nechci nijak snižovat úlohu internetu jako dobrého informačního zdroje. Je dnes mnoho zajímavých webových stránek. Z vlastních poznatků ale vím, že osobní zkušenost to nenahradí. K tomu bych ještě přidal ochotu učit se. Jak z vlastních pozorování, tak z odborné literatury. Uvedu několik publikací, které se mi osvědčily:

DOLEJŠ, Antonín a kol.: Méně známé druhy ovoce, Brázda, 1991

KOTT, Leon: Pěstování a použití méně známých zelenin, Brázda, 1989

WALTER, Vilém: Rozmnožování okrasných stromů a keřů, Brázda, 2011

OPLT, Jaroslav: Zakořeňování a štěpování ovocných rostlin, ČSAV, 1962

SVOBODA, Jaroslav: Kompletní návod k vytvoření ekozahrady a rodového statku, Smart Press, 2009

HOLZER, Sepp: Zahrada k nakousnutí - permakultura podle Seppa Holzera, Alman, 2010

HOLZER, Claudia a Josef: Království bylinek v permakulturní zahradě, Alman, 2013

HOLZER, Sepp: Poušť nebo ráj, Alman, 2014

Je jich pochopitelně mnohem víc a vychází také zajímavé časopisy zabývající se pěstováním a zpracováním rostlin v duchu šetrného hospodaření. Při orientaci v starých ovocných odrůdách se mi jako nejlepší vodítko osvědčily staré pomologie. Tak do roku 1955.

A co má majitel z permakultury za všechnu tu práci? Především ovoce a zeleninu, bylinky, zdravý životní prostor, půdu a vodu bez chemikálií. Přidá-li k rostlinkám ještě nějaký ten chov zvířectva, získá ještě vejce, maso, mléko. A jako bonus svobodu. Nezávislost na tom, co mu nabídnou supermarkety. Navíc se nemusí obávat, že se udře. Práci a lásku to chce, je to přece jen zahrada. Od třetího roku po založení ale množství práce nutné k údržbě rapidně klesá oproti klasicky vedené zahradě. Je to způsobené tím, že v permakultuře člověk spolupracuje se silami přírody, místo toho, aby s nimi bojoval. Kde se nebojuje, tam kvetou růže a tam se člověku dobře žije. **František Langmajer**

Veget na pokračování – 32. díl – Nejčastější chyby při sestavování jídelníčku

Několikrát do roka mám tu možnost a čest probrat se několikadenním jídelníčkem různých lidí - vesměs vegetariánů nebo veganů. Někteří z nich dělají chybu a nevědí kde, někteří se chtějí přesvědčit, zda je všechno v pořádku, někteří se potýkají s konkrétním problémem (nadváhou apod.). Čím více jídelníčků jsem měl možnost projít, tím více se mi potvrzuje, že některé chyby při jeho sestavování se objevují výrazně častěji než jiné. Které to jsou, jak je dát do pořádku a jak vůbec jídelníček k případné konzultaci sepsat - o tom všem budou následující řádky.

Nejprve několik slov k tomu, jaká by měla být forma sepsaného jídelníčku, aby se s ním dalo pracovat. Nejpodstatnější je, aby v něm bylo vše zapsáno podle pravdy. Možná se to zdá jako samozřejmost, ale vězte, že tomu tak nemusí vždy být. A zároveň je to možná první krok k nápravě chyb, protože často děláme něco, o čem víme, že by tak být nemělo, ale nedokážeme si to připustit a začít to měnit. Dalším důležitým kritériem je reprezentativnost. Ta úzce souvisí s rozmanitostí jídelníčku. Máte širokou škálu oblíbených pokrmů, které všechny nevystřídáte ani za 14 dní, nebo naopak točíte pár jídel s malými obměnami během několika málo dní? Musíte tomu přizpůsobit dobu, po kterou budete jídelníček sepisovat. I když v případě problémů bude asi pravděpodobnější ta druhá varianta. Rozmanitost je totiž základem

dem úspěchu. Naštěstí se podstatné chyby a souvislosti rozpoznají velmi rychle, postačí tedy v průměru 3 - 4 kompletní dny. V praktičtější rovině je na sepisování jídelníčku podstatné popsat množství, druh, složení a rozložení všech jídel během dne (dní). Důležitou součástí je také pitný režim, případně sportovní aktivita a denní režim (spánek, práce atd.). U konkrétních potravin je naprosto nezbytné popsat jejich skutečnou formu v pokrmu. Tím je myšlen zejména stupeň rafinace (bílá vs. celozrnná rýže natural, domácí celozrnné pečivo vs. kupované, o kterém se domníváme, že je celozrnné atd.). Přesný popis zkonsumovaného množství není až tak podstatný. Jedná se totiž o silně individuální záležitost, závislou na mnoha faktorech. Více rozhodující je spíše rozložení pokrmů v rámci dne nebo vyzorované extrémy v nárazovém příjmu potravy nebo naopak. Pro sportovce je velmi důležitý druh i množství potravy přijaté před a po trénincích s ohledem na hlavní živiny (zejména sacharidy).

Nejčastější chyby v jídelničkách samotných můžeme rozdělit do dvou hlavních skupin. První a u mnoha lidí jedinou je skupina chyb plynoucích z nedostatku času, pohodlnosti nebo nezájmu. Takové jídelničky jsou na první pohled stereotypní, opakující se. Obsahují velké množství jednoduchých jídel - polotovarů nebo hotovek, bílého pečiva nebo jídel nevalné kvality z restauračních zařízení. Převažují v nich rafinované pšeničné výrobky (formou odbytých snídaní a večeří) a fastfoodově laděné obědy. Mezi hlavní jídla jsou zařazovány cukrovinky nebo kupované sladké rafinované pečivo. Naopak jsou chudé na plnohodnotná jídla připravovaná doma s důrazem na kvalitní suroviny (celozrnné obiloviny, luštěniny, čerstvou zeleninu atd.).

Do druhé skupiny chyb patří všechny ostatní dílčí nedostatky plynoucí spíše z nedostatku informací, zkušeností nebo fantazie. Může se jednat o špatný poměr základních živin (sacharidy, tuky, bílkoviny), nevhodné energetické složení stravy nebo nedostatek určitého minerálu, případně vitamínu. Platí však jedno základní pravidlo - pokud je jídelniček poskládán dle hlavních zásad (probíraných v minulých dílech seriálu - od [č. 9/2012](#) dále), měl by poskytovat celé spektrum potřebných živin najednou a není u něj třeba řešit konkrétní živiny. V některých na první pohled dobře sestavených jídelničkách může rozhodovat časté zastoupení rafinovaných (zejména obilných) výrobků. To může tvořit ve srovnání s konzumací výrobků z celých zrn podstatný rozdíl v zásobení organismu některými důležitými minerály a může přispívat ke kyselinotvornosti stravy jako celku. Důležitou součástí správného jídelníčku je také zastoupení na první pohled přehlédnutelných skupin potravin, jako jsou ořechy, luštěniny nebo čerstvá zelenina. Nadále můžeme jídelniček vylepšovat např. minimalizací zastoupení potravin na bázi sacharózy nebo rafinovaných sladidel, a to spíše cestou jejich nahrazování zdravějšími alternativami, které nepředstavují prázdnou energii. Další často opakovanou „chybou“ je nedostatečná rozmanitost nebo absence tradičních surovin (pohanka, jáhly, oves atd.). U vegetariánských jídelniček by nemělo dojít k pouhému „vyřazení masa“, ale nový jídelniček by měl být řešen komplexně a postaven z větší části znova. Nemělo by docházet k nahrazování masa ostatními živočišnými produkty (ty by měly být brány pouze jako doplněk kvalitního jídelníčku), neboť to může vést k nedostatku živinově komplexních pokrmů a jednostranné výživě. -jj-

Foto -jj-

Katovice – po řece ke Střele

Maličký úsek naší krajiny strakonické prezentovaný krátkou cestou z Katovic ke Střele se může zdát nezáživný. Ale jen nevídmavý člověk by mohl přejít kapličku sv. Jana Nepomuckého na začátku nenápadné cesty stojící u mostu postaveného přes

Katovice - řeka Otava, foto -vh-

řeku Otavu v Katovicích počátkem 20. století (1903) nebo „kapličku“ technickou, vodoměrnou na protějším břehu, z které se získával a stále ještě čerpá údaj o stavu hladiny a průtoku vody v řece. Levý břeh Otavy od popisovaného mostu nabízí možnost putovat podél vody až k aleji listnáčů za východním okrajem městyse Katovice. Zde na zprvu zregulovaném břehu můžeme pozorovat rozličné složení živočichů, z nichž nás v teplých, bezdeštných dnech zaujmou zástupci rovnokřídlých - jmenovitě druhy saranče zelená (*Omocestus viridulus*) a kobylička křovištní (*Pholidoptera griseoptera*). Ale abychom nezůstali pouze u kobyliček a sarančí, můžeme přihlídnout k výskytu běžných modrásků jehlicových (*Polyommatus icarus*) nebo baboček kopřivových (*Aglais urticae*) či pavích ok (*Inachis io*). Ti jsou hoštěni porostem mírného ruderálu - pcháčů, vratičů, vrbo-

vek, jetelů a vikví. Hojná je lesklá lenka kovolessklá (*Linnaeidea aenea*). V nízké vegetaci se sluní hojnost ještěrek obecných (*Lacerta agilis*). Pěšina je udržována do úrovně posledních domů katovických postaru husou domácí, a když vyjdeme do volné krajiny, je prošlapána rybáři k tichým zákoutím řeky. Bohužel mineme i jednu z divokých skládek šikovně ukrytou mezi vzrostlou trávou a pelyňkem. Ještě než vstoupíme do popisované aleje mezi Katovicemi a Střelou, narazíme na malou tůňku, takřka již zarostlou a obepínající se nakupenou zeminou, která společně s okolím hostí zajímavé živočišstvo, jako je např. jantarka obecná (*Succinea putris*), blatenka tmavá (*Stagnicola corvus*), okružák ploský (*Planorbarius corneus*), zemounek lesklý (*Zonitoides nitidus*), slimáček táhlý (*Semilimax semilimax*), slimáček polní (*Deroceras cf. agreste*), plovatka malá (*Galba truncatula*), plzák španělský (*Arion lusitanicus*), plamatka lesní (*Arianta arbustorum*), keřovka plavá (*Fruticicola fruticum*), srstnatka chlupatá (*Trochulus hispidus*), vlahovka narudlá (*Monachoides incarnatus*), vřetenatka obecná (*Alinda biplicata*), závornatka kyjovitá (*Clausilia pumila*), hlemýžď zahradní (*Helix pomatia*). Z větších zvířat stojí za zmínku skřehotající rosnička zelená (*Hyla arborea*) a vyskytující se skokan hnědý (*Rana temporaria*). Naproti tůňce přes řeku jsem pozoroval snad pisíka obecného (*Actitis hypoleucos*). Ale jeho spolehlivé určení je pro větší vzdálenost nejisté. Břehy Otavy oživuje konipas horský (*Motacilla cinerea*) a spolehnout se můžeme i na ledňáčka říčního (*Alcedo atthis*). V řece je podle rybářů možno mimo jiné ryby zastihnout nepůvodního pstruha duhového (*Oncorhynchus mykiss*) ve větším provedení. Řeka je tu zprvu klidná, občas ukazující ze dna vyrůstající porost rdesu kadeřavého (*Potamogeton crispus*), avšak na úrovni Pracejovic přidá do svižnějšího tempa.

Cesta ke Střele po vstoupení mezi stromy je zprvu průchodná, ale brzo pěšina zmizí a po častých povodních je břeh Otavy schůdný jen brzy na jaře nebo v zimě. V období vegetace je nutno jít při kraji pole nebo se odvážit přechodu přes louku v soukromém vlastnictví. Bohužel i ta nás zavede na silnici ke Střelskému rybníku. Odtud je cesta do Strakonice možná buď ke Starému Dražejovu, nebo mezi poli do Virtovy Vsi. Západně, nedaleko od Střelského rybníku se nalézá jedno ze známých

Katovice - křoviny za obcí - kobylička křovištní, foto -vh-

hnízdíšť našich bahňáků, ponejvíce čejky chocholaté (*Vanellus vanellus*). Jeden nebo dva páry hnízdí rovněž v mokřadu uprostřed pole nedaleko Katovické silnice na úrovni s hradem Střela. Ale o tom jsem již psal (viz [Kompost č. 5/2013](#)). Také jsem zde zaznamenal výskyt běžné saranče měnlivé (*Chorthippus biguttulus*), zajímavé pestřenky červenonosé (*Helophilus trivittatus*) a skřehotání rosničky zelené. Vážky zde při březích často zastupuje motýlice lesklá (*Calopteryx splendens*) a motýlice obecná (*Calopteryx virgo*). Článkem chci poukázat na zanikající tůňku v blízkosti Katovic, chybějící komunikační spojku podél břehů řeky pro opěšalé poutníky krajinou mezi Katovicemi a Strakonice a krásu Otavy v tomto úseku naší krajiny. Ostatně, připadá Vám počet nalezených a zaznamenaných živočichů během obyčejné půldenní procházky malý? **-vh-**

Použitá literatura:

HORSÁK M., JUŘIČKOVÁ L., PICKA J.: Měkkýši České a Slovenské republiky, Kabourek, Zlín, 2013.

KOČÁREK, P.: Rovnokřídílí České republiky, 1. vydání, Academia, 2013.

ZWACH, I.: Obojživelníci a plazi České republiky: encyklopedie všech druhů, určovací klíč, 1. vyd., Grada, Praha, 2009.

Pozoruhodný obyvatel PP Kozlovská stráž

O PP Kozlovská stráž psal v Kompostu již Ing. Radim Paulič (viz [Kompost č. 5/2012](#)). 14. 8. 2014 jsem zde vyfotila živočicha, který mi na první pohled připomínal rybenku (viz článek pana Ing. Viléma Hrdličky v [Kompostu č. 12/2013](#)). Byl to nenápadný

Chvostnatka z čeledi Machilidae, foto Eva Legátová

bezkrídlý šestinožec s třemi štěty na zadečku. Na rozdíl od rybenek měl zřetelné složené oči, a tak byl nakonec zařazen mezi chvostnatky (*Archaeognatha*), které patří stejně jako rybenky mezi šupinušky (*Thysanura*), bezkrídle zástupce hmyzu. Dalším znakem odlišujícím chvostnatku od rybenky jsou dlouhá čelistní makadla patrná mezi tykadly. Podle Klíče k určování bezobratlých žije v ČR 8 druhů ve třech rodech z čeledi chvostnatkovití (*Machilidae*). Kniha Svět zvířat XI. Bezobratlí 2.díl (čerpá z ní též česká wikipedie) uvádí chvostnatku temnou (*Machilis helleri*), která je v Červeném seznamu ČR spolu s chvostnatkou pestrookou (*Lepismachilis notata*), uvedenou ve Velké knize živočichů a v Průvodci přírodou, zařazena mezi ohrožené druhy (EN). Ostatních 6 druhů vyskytujících

se v ČR patří mezi druhy kriticky ohrožené (CR). Chvostnatku jsem objevila ve svahu mezi kameny na slunném místě. Její obrannou reakci („při ohrožení doslova metají divoké kozelce“*) jsem nepozorovala, živočich brzy zmizel, možná odskočil. Jedná se o nočního tvora. Živí se odumřelou hmotou, řasami nebo lišejníky. Setkání s ním bylo překvapivé i zajímavé. Za pomoc při psaní článku děkuji panu Ing. Vilému Hrdličkovi. **Eva Legátová**

Použité zdroje:

BUCHAR J. a kol.: Klíč k určování bezobratlých, Scientia, Praha, 1995.
HUDEC K.: Příroda České republiky: průvodce faunou, Academia, Praha, 2007.
KORBEL L. a kol.: Velká kniha živočichů, Příroda, Bratislava, 2001.
MACEK J.: Svět zvířat XI. Bezobratlí 2.díl. Albatros, Praha, 2001(*).
http://www.hmyz.net/cseznam_chvostnatky.htm

Večer s dokumentem - 8. díl - „Potraviny, a.s.“

Poměrně trefný název získal v českém překladu americký dokument „Food, Inc.“ z roku 2008. Nosným tématem hodinu a půl dlouhého snímku je industrializace zemědělství s negativními dopady všech souvisejících oblastí a navazujících odvětví (potravinářství, zdravotnictví, životního prostředí, osivářství...). Pokud se podíváme na uveřejněné informace, získané zejména investigativním způsobem, nejedná se v žádném případě o konspirační dokument. Snímek rozebírá např. v potravinách všudypřítomné produkty z kukuřice, jejíž pěstování je v USA štědře dotováno. Podhaluje systém chovu brojlerů ve velkokapacitních drůbežárnách, polovojenské praktiky osivářského gigantu Monsanto nebo snahu kontrolních orgánů zamést pod koberec kauzy s nákazou bakterií E. coli z hovězího masa. Podklady pocházejí od skutečných lidí, farmářů, z konkrétních soudních kauz apod. Někdo by mohl možná namítnout, že situace v USA je odlišná od té naší. To je však pravda pouze z části. Dnešní průmyslové zemědělství už nedokáže stát stranou silných globálních toků financí, materiálů a v konečném důsledku i samotných potravin nebo krmiv. Tržní mechanismy bohužel fungují na všech úrovních stejně, a tak by asi nedalo příliš práce vysledovat naprosto stejné souvislosti. Co dokázala síla peněz a lhostejnost spotřebitelů udělat s výrobou potravin za posledních několik desítek let? O tom tento dokument z větší části je. Pokouší se odpovědět např. na otázku, proč je na pultech amerických supermarketů levnější hamburger než brokolice. Zamýšlí se nad tím, proč je upřednostňováno pěstování některých plodin na úkor jiných a proč může tak skvěle fungovat byznys, který v takové míře ničí životní prostředí, vykořisťuje zvířata a podkopává lidské zdraví. Jaké skupiny z této situace těží a jakým způsobem vytvářejí tlak na legislativní úrovni? To je jen zlomek otázek, na které je možné v dokumentu nalézt alespoň částečné odpovědi. Přes všech negativní zjištění však snímek ve svém závěru nabízí mnoho způsobů, jak z této situace ven. Ať už je to podpora místních pěstitelů a chovatelů, nákupem biovýrobků nebo pouhým uvědoměním si toho, že celý systém máme v rukou především my, zákazníci a rozhodujeme o něm několikrát denně u jídla a zejména při návštěvách supermarketů. Berte ho proto jako inspiraci, možná vám pomůže vytvořit i některé další souvislosti, které se jídla netýkají. Celý dokument s českým dabingem můžete zhlédnout např. na tomto [webu](#). -jj-

Foto -jj-

Co nového v Záchytných kotcích MP Blatná?

Pro mnohé z řad vás čtenářů bylo léto časem prázdnin, dovolených a dnů zaslouženého odpočinku. Dobrovolníci ze záchytných kotců ve spolupráci s městskou policií ovšem chtěli volno využít co nejefektivněji, a proto se s chutí vrhli do rekonstrukce. V první řadě jsme potřebovali zajistit snadnější čištění jednotlivých kotců. V úvahu připadala úprava podlahy, a to zvýšením sklonu. Nakonec jsme ale přistoupili k jednoduššímu řešení, které spočívalo ve zkrácení plechů, jež lemují všechny kotce, a obnovení odtokového kanálu, který se nachází za kotci a nebyl léta využíván. Aby lépe usychala umytá podlaha a boudy nečelily plísním, každou z nich jsme podkládali trámky a zvedali je o deset centimetrů. Tomu samozřejmě předcházela důkladná impregnace trámek a ošetření nátěrem odolávajícím vodě a plísní. Boudy jsme zvedali za pomoci ručního paletového vozíku, protože jsou vyrobeny z těžkého masivního dřeva. Dalším úkolem bylo každou boudu znovu zateplit a nahradit tak vypadavý polystyrén montážní pěnou. Boudy

Foto Ivana Bůbalová

těž dostaly nový, voděodolný nátěr. V neposlední řadě jsme tlakovou myčkou (wapkou) očistili jednotlivé mříže v kotcích od drobných nečistot a prachu, abychom je připravili k natření. Kromě mříží také nový nátěr čekala i skříňka, kterou jsme dostali pro uskladnění krmení, dek a úklidového materiálu.

V současné době si zrekonstruované kotce užívají dva obyvatelé, Čenda a Brok. Oba čekají na své nové majitele.

Brok, kříženec jezevčíka, pes, 5 let

Do kotců umístěn 3. 9. 2014. Typický zástupce plemene jezevčík. Umí být tvrdohlavý, nevhodný pro pejskaře začátečníky. Miluje lidi a společnost. Po seznámení s ostatními pejsky je velmi kamarádský. Není zvyklý na děti a jiná domácí zvířata. Vhodné bydlení by pro Broka bylo v zateplené boudě na zahradě, v bytě sám štěká. Je očkovaný a odčervěný.

Brok a Čenda, foto Ivana Bůbalová

Čenda, kříženec jezevčíka, pes, 2 roky

V záchytných kotcích od 9. 9. 2014. Jedná se o křížence drsnosrstého jezevčíka. Vhodný i do rukou začátečníka. Milý, mazlivý, nekonfliktní pejsek. Miluje lidi, rychle si zvyká na psí společnost. Spokojený bude jak v zateplené boudě na zahradě, tak v bytě. Je očkovaný a odčervěný.

Více fotek pejsků a foto z rekonstrukce naleznete na našich [facebookových stránkách](#).

Adresa správy kotců: Městská policie Blatná, Zahradnická 171, 388 01 Blatná

Adresa záchytných kotců: objekt čistírny odpadních vod Blatná – Lapač

Velitel MP Petr Vaněk, tel. 777 285 254

Služebna MP: 383 423 467 nebo 720 513 321

Telefon (ČOV): 383 423 717

e-mail: m.policie@mesto-blatna.cz

otevírací doba: vydávání pejsků - po dohodě s městskou policií

Jsme na internetu, adresa: www.kotce-blatna.estranky.cz

Nově nyní inzerujeme na: www.pesweb.cz **Ivana Bůbalová**

Ropucha zelená blízko nás

Ropucha zelená (*Bufo viridis*)

Pro některé z nás nastává čas podzimních prací. Často spočívají v rycí či kutací činnosti, kdy velebíme naše zahradní zeminy, drtíme hroudy, sbíráme plody naší půlroční práce. I přes zdánlivý stav klidu v půdě a očekávání zeleniny se můžeme kromě hmyzích larev setkat s nenadále větším živočichem. To mně připomněl nález přejeté ropuchy zelené (*Bufo viridis*)

Ropucha zelená, foto -vh-

v městečku Katovice na vycházce s historikem p. Karlem Skalickým do nedalekých Volenic dne 30. 8. 2014. U silnice jsme našli díky p. Skalickému přejetou velkou ropuchu zelenou, která zřejmě migrovala z některého překopávaného záhonu. Na rozdíl od ropuchy obecné (*Bufo bufo*) ropucha zelená není tolik vázána na vodu. Na rozmnožování má ráda mělké prohřáté vodní plochy, kdy se může jednat i o rigoly po kolech nákladních aut nebo traktorů. Migraci mladých žabiček také takřka nezpozorujeme. Takže o ní povětšinou přes vegetační období ani nevíme, pokud si nevyhlédne nějaký člověkem prosazovaný pozemek. Hodně nám při jejím nalezení může pomoci její hlas. Má ráda chudší, hlinitopísčité půdy, což ji předurčuje k tomu, aby občas osídlila naše vyžilé, povětšinou nehumózní, ale načechráné záhony. Ve volné krajině jsem ji pozoroval v blízkosti pískoven, hlinitoštěrkových strání, na zahrádkách, ale také v jedné z betonových nádrží vodárenského zařízení v Hajské. Není ropuchou na Strakonicku hojnou. Od její příbuzné ropuchy obecné ji poznáme podle bílého, někdy mírně zažloutlého zabarvení kůže, která má na sobě zelené, dalo by se napsat maskáčové skvrny. Světlá hřbetní skvrna je klikatá. Její potravou jsou opět drobní bezobratlí, měkkýši a červi. Na zimu se ropuchy stahují a často zahrabávají do země. Většinou jsem je našel v zemi, v hloubce do 50 cm v dutince měkce vydupané, kde příjemně, ale otupěle hledí na to, co se s nimi stalo. Pokud na ni u svého domu narazíte, vězte, že jste našli vzácného tvora, a hýčkejte si jej. Vyrýpnete-li ji, zastrčte ji zpět do překopávaného záhonu (do stejné hloubky) a opatrně ji překryjte zemí. Jako když

přikrýváte nemluvnátko vlněnou přikrývkou. Pokud jsem měl možnost posoudit toto opatření, funguje to. U tohoto druhu je zmiňována i zimní migrace. Více se dozvíte v použité literatuře. Stejně tak zacházejte i s vyrýpnutou ropuchou obecnou. Podle vyhlášky č. 395/1992 Sb. je ropucha zelená zařazena mezi druhy silně ohrožené, ropucha obecná pak mezi druhy ohrožené. -vh-

Použitá literatura:

ZWACH, I.: Obojživelníci a plazi České republiky: encyklopedie všech druhů, určovací klíč, 1. vyd., Grada, Praha, 2009.

Hadovka smrdutá (*Phallus impudicus*)

Pro své ojedinělé amatérské mykologické příspěvky jsem si tentokrát vybral druh houby, který fascinuje pravděpodobně velké množství odborníků i houbařů laiků nejen svými vnějšími znaky, ale také svou neméně zajímavou biologií. Je jím hadovka smrdutá. Její latinský název, uvedený v nadpisu, by se dal doslovně přeložit jako „penis nestoudný“. Toto označení poměrně přesně popisuje falický tvar dospělé plodnice. Není také divu, že v některých zemích je houba považována za afrodisiakum. V mládí se plodnice nachází v podzemí v podobě kulovitěho rosolem obaleného útvaru přibližně 5 cm velké. Ten je krytý ještě vnější slabou vrstvou, tzv. okrovkou, která při růstu mladé plodnice praská. Vyrůstá z ní bílý, uvnitř dutý, pórovitý třeň, dorůstající 10 až 30 cm. Třeň je v dospělosti zakončený kulovitým až zvoncovitým kloboukem, pokrytým olivově zelenou slizovitou vrstvou, která je zároveň nositelkou výtrusů.

Známým poznávacím znakem hadovky je bezesporu její charakteristický zápach. Některé prameny označují pach houby jako mrtvolný a jednoznačně nepříjemné povahy. Při nižší intenzitě může přecházet v náznaky nasládlých, případně výrazně „sýrových“ tónů. Ať tak či tak, zápach houby se pozdně letním parným lesem může nést i na velké vzdálenosti a málokdy podle něj narazíme na dospělou plodnici. Může nás však informovat o jejím všeobecném výskytu, který je většinou hojný od června do listopadu, a to spíše v listnatých lesích.

Aromatický sliz klobouku láká na hadovku velké množství nejrůznějšího hmyzu, zejména much. Ten pomáhá společně s deštěm šířit do okolí spóry obsažené ve slizu. Dospělá houba je nejedlá, ke konzumaci se však doporučují mladé doposud nezapáchající plodnice, ukryté v obalu. S vlastními kulinářskými zkušenostmi se nemohu podělit, nepodařilo se mi zatím houbu v tomto stadiu v lese objevit. -jj-

Hadovka smrdutá z Píseckých hor, foto -jj-

Pozvánky - říjen 2014

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně zve:

Farmářské trhy Strakonice

Pátek 3. a 17. 10., 13:00 - 17:00, 1. nádvoří strakonického hradu

Využijte poslední letošní možnosti a přijďte si nakoupit kvalitní farmářské potraviny s důslednou kontrolou původu a ručně dělné výrobky cestou z práce nebo před odjezdem na víkend. Aktualizované seznamy přihlášených prodejců pro každý termín můžete sledovat [zde](#) nebo na [facebooku](#). -jj-

Veget Fest

Sobota 4. 10., 15:00 - 20:00, Rennerovy sady u gloriety, Strakonice

První festival zdravé výživy, ochrany zvířat a vegetariánství ve Strakonících. Pořádá Ekoporadna při Šmidingerově knihovně, o.s. Sunshine Cabaret a CEGV Cassiopeia v rámci Dnů zdraví Strakonice 2014.

Program:

15:00 - zahájení festivalu

15:15 - zeleninové divadlo (CEGV Cassiopeia)

16:00 - vystoupení hudební skupiny Piánko

17:00 - Vegetariánství - 10 mýtů (přednáška - Ing. Jan Juráš, Ekoporadna při ŠK) - *Proč je vegetariánství prospěšné pro člověka, zvířata i životní prostředí? Nejčastější mýty o rostlinné stravě.*

18:00 - Film o Jill (dokument) - *Vzpomínka na aktivistku za práva zvířat Jill Phipps, která zahynula pod koly nákladního automobilu při protestech proti leteckému transportu telat.*

18:45 - Království míru (dokument) - *Příběh lidí, kteří se snaží vytvořit azyl pro zvířata zachráněná z velkochovů. Výpověď bývalých farmářů, kteří změnili názor na své podnikání.*

20:00 - večerní fireshow (Tekknical Hard Cirkus Strakonice)

Po celou dobu konání festivalu:

- workshopy pro nejmenší
- informační a prodejní stánky organizací
- ochutnávky a prodej bezmasých specialit

Kurz zdravého veg(etari)ánského vaření

Úterý 14. 10. - „Pokročilí“ a čtvrtek 16. 10. - „Začátečníci“. Od 18:00, cvičná kuchyňka ZŠ Povážská (Nad Školou 560)

Startujeme již čtvrtý ročník úspěšných kurzů v nových prostorách. Budou probíhat 1 x měsíčně do května, hlásit se je možné na každý zvlášť. „Začátečnické“ lekce jsou určeny pro ty, kteří kurzy v minulých letech nenavštěvovali. Přijďte rozšířit své kulinářské obzory o potraviny a pokrmy z oblasti zdravé a bezmasé kuchyně. Kurzy budou doplněny teoretickým povídáním o surovinách a postupech zajímavých nejen pro vegetariánské vaření. Hlaste se na jan.juras@knih-st.cz nebo 721 658 244.

Výlov Blatského rybníka - úklidová akce v rámci kampaně „Uklidme svět“

Sobota 18. 10. - sraz ve 14:00 na hrázi

Přijďte strávit příjemné odpoledne, poznat a zbavit odpadků zajímavou přírodní lokalitu u Strakonice. Pytle na odpad i rukavice budou připraveny. Součástí bude tradiční posezení s občerstvením.

Zelené otazníky – „Strakonice - ekologické?“

Středa 22. 10. 2014, 18:00, restaurace Baobab (nad Zborovem, Bavorova 20, Strakonice)

Jak se dařilo a daří Strakonicím v oblasti ochrany životního prostředí? Jaké jsou úspěchy a neúspěchy posledních let, plány, vize a projekty do budoucna? Přijďte diskutovat a zeptat se Ing. Jaroslava Brůžka, vedoucího Odboru životního prostředí MÚ Strakonice. -jj-

Pobočka ŠK Za Parkem a ČSOP zvou dospělé i děti:

Výstavka větvíček

... na určování (nejen podle knih, ale i s možností konzultace). Pokračují akce Paměť strakonických stromů a Nejlepší knihy - v půjčovně pro děti a dospělé na pobočce Za Parkem.

Prodej levných, zachovalých knih

Začíná od pondělí 6. 10. v rámci Týdne knihoven i na pobočce v Husově ul. č. 380 (stejně jako v hlavní knihovně na hradě).

Přírodovědný výlet na Blatensko

Neděle 5. 10. Začátek v 9:00 na zastávce ČD v Tchořovicích, kde se připojíme k ornitologické akci Festival ptactva a uvidíme i kroužkování. Procházka s pozorováním povede k rybníkům v okolí a k letišti, vše s výkladem členů blatenské ZO ČSOP (viz [zde](#)). Vlak ze Strakonice do Blatné jede v 7:09 (sraz v 7:00 před nádražím, z Blatné půjdeme cca 5 km pěšky, zpět pojedeme vlakem z Tchořovic např. v 13:09, s přesedáním). Ráno lze jet místo pěší cesty přes Nepomuk (v 6:53) až do Tchořovic.

Karel Skalický: Strakonické příběhy X.

Úterý 7. 10. Strakonické příběhy X. Od Omy až po Pacla. Příběh tiskařský. Strakonické tiskárny a jejich provozovatelé od skromných počátků až do komunistického puče. Další vyprávění regionálního historika v rámci rozsáhlejšího strakonického cyklu, doprovázené projekcí různých dokumentů a vyobrazení. **Od 18:00 v restauraci Baobab (Bavorova 20).**

Delta Dunaje – jedna z posledních evropských divočin

Středa 15. 10. - přednáška s promítáním.

RNDr. Petr Pavlík (ze ZO ČSOP Blatná) o přírodě, ale i o životě lidí v okolí delty. Delta Dunaje je zajímavá nejen živočichy (zejména ptáky včetně pelikánů), ale také lidmi a architekturou a hlavně úžasnou krajinou atraktivní i pro vodáky, rybáře nebo fotografy. **Od 17.00 v promítacím sále strakonického gymnázia.**

Hraní na kantely

Neděle 19. 10. - další společné hraní na kantely (vyrobené při akcích ŠK), případně i další nástroje. Koná se od 18.00 na pobočce Za Parkem ve spolupráci s o. s. Spona. K hraní, zpěvu nebo jen k poslechu **zveme také veřejnost.**

Tvořivý podvečer - Věneček skládaný technikou origami

Pondělí 20. 10. - Tvořivý podvečer s p. Boženou Legátovou. 17:00 – 19:00 hod. v půjčovně v **Husově ulici č. 380** (lze přijít kdykoliv **mezi 17. a 19. hodinou**, třeba jen na podívání). Potřeby budou připraveny, ale bylo by dobře přinést i vlastní (barevné papíry, nůžky).

Páteční schůzky kroužku MOPíků

Schůzky přírodovědného kroužku MOPíků (pro malé děti, i v kočárku, s rodiči nebo prarodiči) - sraz **každý týden v pátek v 16:00 před hradem u kanceláře CIAO (kromě 24. 10., kdy schůzku vynecháme).** Při kroužku se může scházet i **skupinka dospělých bez dětí**, případně také **oddíl starších školáků. Na 3. 10. je domluvena návštěva koziček v hradním příkopu (budeme moci i za plot až k nim).** Při dalších schůzkách budeme vyrábět z plodů a listů, a když bude vhodné počasí, nezapomeňte si vzít na schůzku draky.

Více na www.csop-strakonice.net, na 380 422 720 nebo v půjčovně Za Parkem.

Pozvánky odjinud:

Jihočeská ratolest

4. ročník soutěže projektů na ochranu životního prostředí určené obcím, školám, neziskovým organizacím a studentům/absolventům VŠ.

Uzávěrka přihlášek 5. října 2014. Přihlásit můžete svůj projekt s environmentální tematikou realizovaný v období od 1. ledna 2013 do 30. června 2014, bakalářskou nebo diplomovou práci obhájenou v tomto termínu. Podrobná pravidla, přihlášku a přehled projektů oceněných v předchozích ročnících naleznete na www.krasec.cz. Vyhlášení výsledků a předání cen: 3. 11. 2014. Předkladatelé tří vítězných projektů v každé kategorii obdrží certifikát, balíček regionálních výrobků a finanční odměnu ve výši 7000 Kč, 5000 Kč, nebo 3000 Kč.

Festival ptactva 2014

Neděle 5. 10. 2014. Sraz bude **na zastávce ČD v Tchořovicích u Blatné.** Z Blatné je možné přijet na kole, autem či přijít pěšky (pěkná trasa vede z Blatné přes Řečici kolem Hajanského rybníka). Kdo se mailem předem nahlásí a přijede do Tchořovic do 6:52 (čas příjezdu vlaku od Blatné), může se zúčastnit už začátku doprovodné kroužkovací akce, zhlédnout ukázkou kroužkování budou ale moci všichni účastníci. Vycházka povede k rybníkům v okolí Tchořovic (upřesněno bude dle momentálního výskytu ptáků), Starý a Radov, tůně pod letištěm nebo Dolejší a zpět do Tchořovic. Dalekohledy a obuv odolávající mírnému vlhku jsou doporučeny, k dispozici budou i velké stativové dalekohledy a mnoho informačních materiálů o ptácích a jejich ochraně. Vycházka je vhodná i pro rodiny s dětmi (součástí vycházky budou soutěže pro děti). Pořádají členové ČSO (Jihočeského ornitologického klubu České společnosti ornitologické) ve spolupráci s ZO ČSOP Blatná.

Vycházku povedou Petr Pavlík, Jan Černý a Zdeněk Voborník, ukázky kroužkování Petr Louda a Jaroslav Fořt, kontakt csopblatna@seznam.cz a podrobnosti i z minulých akcí na webu www.csop.cz/blatna.

Drobné smetí

První vlčata v ČR po 100 letech

Fotopast nainstalovaná v CHKO Kokořínsko zachytila na konci léta první důkaz o rozmnožování vlka u nás po 100 letech. Více se o této příjemné zprávě dočtete [zde](#).

Poslanci odsoudili lesní mateřské školky k zániku

Snaha o zakotvení lesních mateřských školek v zákoně (o čemž jsme psali v [Kompostu č. 8/2014](#) na str. 4) dopadla nezdarem. Sněmovna přehlasovala senát a přijala zákon, který má za následek faktickou likvidaci LMŠ. Více se dočtete [zde](#).

Ozónová vrstva zesiluje

Tato zpráva dorazila od amerických vědců. Poprvé za 35 let bylo možné zaznamenat přibývání ozónu pravděpodobně díky celosvětovému omezení používání některých chemických látek. Zprávu naleznete [zde](#).

Zápisy z výletů

Ohlédnutí za posledními dvěma přírodovědnými výlety pořádanými pobočkou ŠK Za Parkem na Štěkeňsko a Zátoňskou horu najdete [zde](#) a [zde](#).

V Praze byla otevřena první recyklační dílna

Pod názvem „Zdrojovna“ vznikla v hlavním městě recyklační dílna zaměřená na vysloužilý nábytek. Více o zajímavém nápadu si můžete přečíst [zde](#). -jj-

Literární okno

Téma I. světové války stále ve vzduchu

Nikdy nezapomenu, jak jsem si ve studentském věku přečetla knížku „**Na západní frontě klid**“. Byla jsem vyděšená ze všech těch popisovaných hrůz, ale zároveň vděčná, že o nich E. M. Remarque dokázal tak dobře napsat. A hlavně o síle přátelství, statečnosti a obětavosti. Je to příběh obdivovaný v celém světě a není proč o něm psát další podrobnosti, ale věděla bych i o takových knížkách, které možná zatím neznáte. Mimořádně výstižně přibližuje tutéž dobu například **povídka J. Š. Baara „Počtář“**, a to z úplně jiného úhlu pohledu. Hlavním hrdinou je chodský keřas František Kulíšek, člověk snad ani ne vysloveně zlý, ale zkrátka natolik pohodlný, že se nechal za války i v době po roce 1918 zlákat k podvodným ziskům. Podnět mu k tomu dala židovská obchodnice, tak jak tomu jistě často docházelo, a možná že právě tahle knížka přispěla k tomu, že její autor bývá označován za antisemitu. J. Š. Baar jím ale nebyl a já také ne, ačkoliv pokládám jeho dílo za vynikající a nespravedlivě opomíjené. O nepoctivých židech se ve starých knihách píše často (např. v „Pamětech babičky Kavalírové“), protože se zkrátka mezi poctivými židy vyskytovali. A stejně tak se psalo o nectnostech příslušníků jiných národů a náboženství. J. Š. Baar ve svém vyprávění chamtivého Kulíška nijak nešetří a rozhodně ho za to neomlouvá, že se nechal navést od někoho jiného. Zato Kulíšek si svůj „počestný“ důvod samozřejmě našel: „... *Sám si omlouval své všechny činy láskou k dětem, pro ně že se stará, jim že chce pomoci, aby nemusily jako on točit knoflíky na těžkém soustruhu...*“

J. Š. Baar do protikladu ke kořistnickým ziskům stavěl střídmost, pracovitost, sepětí s přírodou, vzájemnou pomoc, výměnu dobrých zkušeností, co největší místní soběstačnost – zkrátka přesně totéž, o čem píše ekologicky smýšlející autoři současné doby a co je jak ekologické, tak ekonomické a příznivé pro dobrou sociální politiku. Ale bohužel se tomu příliš nestrání ani dnes, ani za Baarových dob, protože všelijaké „zkratky“ se lidem jeví jako lákavé a snadněji dosažitelné.

Jinou knížkou, z které si zvláště dobře pamatuji právě část o I. světové válce, je **životopis „C. S. Lewis, poutník krajinou fantazie“ od Sama Wellmana**. Clive S. Lewis neboli Jack, jak se mu říkalo, pozdější autor slavných knih (jako např. „Letopisů Narnie“) totiž prožil válku jako mladičkový chlapec – a je to kruté pomýšlení, jak někdo takový leží ovázaný kdesi v nemocnici a váhá, co napíše otci: „... *Psaní bylo obtížné jednak kvůli bolesti a mohutným obvazům, jednak kvůli příjemci dopisu. Každé slovo bylo třeba pečlivě zvažovat. Kdyby Jack zlehčoval své zranění, Pták Bramburák mohl být zoufalý, že zranění není tak vážné, aby jej poslali domů. Kdyby však zranění přeháněl, Pták Bramburák mohl být zoufalý starostí...*“

Dospělým čtenářům možná trochu unikají maloformátové brožurky ze série „**Děsivé dějiny**“, ale děti je mají velice rády. Já sama k nim mám trochu rozpačitý vztah, protože na jednu stranu je mi proti myslí, jak se v nich tak trochu podbízivě vytahuje z historie jen všechno nejhorší, na druhou stranu musím obdivovat některé nápady, jimiž jsou naučné texty prokládány. Střídají se vtipné obrázky, plánky, testíky, recepty na dobová jídla... „**Děsivé dějiny**“ obsahují mnoho podrobností z každodenního života a platí to i na díl nazvaný „**Mizerná první světová válka**“ (autor: **Terry Deary**). Kromě událostí, jmen a letopočtů se mohou děti dovědět něco, co jim určitě ilustruje danou dobu ještě daleko působivěji – například to, že lidé nebyli sužováni jen válečnými útrapami, ale také například nepříjemnými cizopasníky. Nebo že těsně po dosažení kýženého míru se rozšířila epidemie španělské chřipky a jejich obětí bylo ještě více, než kolik životů si vyžádala sama válka...

Ve výčtu podobných knih by se dalo pokračovat ještě dlouho. V hlavní knihovně i na

pobožce budou v „Týdnu knihoven“ (6. 10. – 10. 10.) i ve zbývajících říjnových dnech na toto téma uspořádány **výstavy vybraných titulů. Kromě toho se zmíněného období (mimo jiné) dotkne pan Karel Skalický v dalším dílu „Strakonických příběhů“** (7. 10. 2014 od 18:00 v restauraci Baobab) s názvem „Od Omy až po Pacla. Příběh tiskařský“. **-ah-**

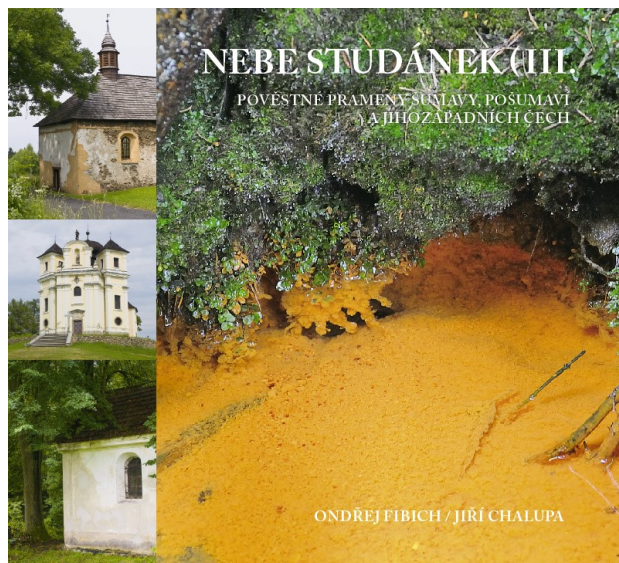
„Nebe studánek“

Knížka „Nebe studánek“ dostala hned při svém vzniku v roce 2009 číslo I., protože její autoři, pan Ondřej Fibich, básník, a Ivana Řandová, fotografka, počítali s pokračováním a skutečně hned v dalším roce vydali druhý díl. A letos přichází p. Fibich spolu s fotografem Jiřím Chalupou s dílem třetím. Můžeme se těšit na další krásné fotografie, verše, pověsti... Studánka, to je něco tak hezkého a poetického, že si o to všechno doslova říká a je dobře, když na to slyšíme. Moc mě mrzelo, když v osmdesátých letech minulého století místní tisk špatně naložil s článkem, který napsal o studánkách strakonického okolí můj muž Vilda – nejen že byly z textu nemilosrdně vyhozeny všechny zmínky o kapličkách, ale nebyly upraveny ani zbylé věty, všechno to bylo bez autorizace uveřejněno a čtenáři se asi podivili, jak někdo mohl napsat něco tak divného a nesouvislého. Těžko si mohli uvědomit to všechno, co jim chtěl Vilda svým článkem sdělit, jak je chtěl naladit na hodnoty zděděné po předcích a na jejich ochranu. Nebo si představit, kolik nadšení a práce do sepisování studánek vložil, s kolika místními lidmi ve vesnicích mluvil, jak pátral, fotografoval, zapisoval, kreslil, měřil kvalitu vody... a jak hezké to byly chvíle, protože u studánek je zkrátka hezky.

Že se někomu povedlo vydat na stejné téma celou knihu a po ní ještě dvě další, z toho máme radost o to větší, že ani dnešní doba není pro studánky a vztah k nim zrovna příznivá. Ubývá míst, kde mají vydatný a čistý zdroj vody, kde zůstalo hezké okolí, kde je ticho a klid, kam chodí lidé pěšky a s úctou... kam chodívala pro vodu starodávná milá z nádherné básně Jana Skácela... ale našťastí přibývá lidí, kteří si aspoň tu a tam na studánky vzpomenu, dojdou je na jaře vyčistit, přivedou k nim děti, naberou a ochutnají vodu... A vznikají nové verše a snad i nějaké novodobé pověsti a pohádky. Z těch, které najdeme v knihách pana Fibicha, jsem vybrala čtyřverší o Dobré Vodě:

*„Zas křehké princezny tu v parku sedí
a divý muž se chechtá U Tří lip
Na Dobré Vodě hledáš odpovědi,
co uplynulým časem naplnit.“*

Míst s názvem Dobrá Voda je po Čechách plno, ale podle divého muže a Tří lip jste jistě poznali, že tyhle verše jsou o studánce při cestě ze Štěkně do Přeštic. V úterý 16. 9. jsme u ní postáli s celou skupinkou, když jsme zahajovali jednu z akcí naší strakonické Šmidingerovy knihovny - procházku s panem učitelem Žitným. A ve středu 5. listopadu 2014 se od 18:00 v restauraci Baobab koná další akce ŠK – křest „Nebe studánek III.“ spojený s autogramiádou, prodejem všech tří dílů a samozřejmě s bohatým programem, jehož součástí je například beseda na téma „Jak jsem hledal zatopené díry v zemi“. Z obsahu posledního svazku zatím prozradím jen tolik, že mimo jiné se v něm objevuje dnes naprosto neznámé poutní místo mezi Strakonici a Řepicí, které v 16. a 17. století žilo posvátným ruchem. Jedná se o pramen svaté Anny a celou jeho historii poprvé popsal misionář a tulák Albrecht Chanovský. Dále se dozvíte například o vzniku názvu vsi Slaník a také o uzdravení princezny Kocovské z Dobře u studánky svatého Jana Křtitele nad Novou Vsí. **-ah-**

Vzpomínky na mého dědečka Františka Pecna (1. 9. 1865 – 23. 4. 1944)

František Pecen zemřel před 70 lety. Málokdo už asi ví, že tehdy byla kremace složitou záležitostí. Dědeček s babičkou se ve stáří pro ni rozhodli a stali se členy „Spolku přátel žehu“. Ve Strakonici však nebyla žádná obřadní síň a rozloučení v kostele se nedalo provést, protože církev tento způsob pohřbu ještě nedovolovala. Dědeček zemřel ve svém domku za parkem, takže jsme šli ve smutečním průvodu za ozdobeným pohřebním vozem taženým koňmi přes celé město na nádraží, kde byla rakev uložena do vlaku a pak převezena do Českých Budějovic. Tam bylo možná jedině krematorium v jižních Čechách. Příští den se v něm konal smuteční obřad.

Dědeček byl celý život upřímným vlastencem. Jeho tři sestry a bratr odešli za prací do Vídně, jak se často stávalo na přelomu 19. a 20. století. Zůstal však s nimi ve stálém písemném styku a podporoval i jejich trvalý dobrý vztah k Čechům a českému jazyku. Díky pečlivosti rakouských příbuzných se mi zachoval sešit s jeho básnickými pokusy, který po válce věnoval své sestře Boženě. Obsahuje většinou básně vlastenecké, ale i milostné nebo žertovné. Z nejkratších uvádíme pro zajímavost „Studentskou“ z roku 1882 a „Mazurku“ z roku 1885.

V době, kdy rodina sídlila do 1. světové války v Praze a dědeček pracoval v tiskárně, přicházel do styku i s českými významnými kulturními osobnostmi. Moje maminka vzpomínala, jak nesla nějaký vzkaz Aloisu Jiráskovi nebo šla do vily sochaře Františka Bílka.

Babička, dědeček a malá Alenka, foto z rodinného archivu A. Treybalové

Ve Strakonících po válce uplatnil dědeček svůj vřelý vztah k přírodě. Stal se aktivním členem „Okrašlovacího spolku Renner“, který pečoval o vzornou údržbu městského parku a Podskalí. To ještě procházel parkem hlídač, který rázně stíhal každého, kdo se nějak provinil. Sama si dodnes pamatuji, jak přísně mě jako dítě s kamarádkou vyhuboval, když jsme si z keře utrhly pár lístečků na „oběd“ pro panenky. Také babička milovala květiny a s nimi všechna okna jejich domku i zahrádka byly starostlivě opečovávány.

Mně samotné zůstaly na dědečka milé vzpomínky, měl pro nás vnuky vždy laskavé pochopení. Když jsem chodila do první třídy, doprovázel mě často do školy (tehdy Masarykovy). Také se pro mě zastavoval v neděli, když jsme šli do kostela sv. Prokopa. Tam jsme sedali na svých pravidelných místech na kůru u zábradlí, kde jsem měla krásný výhled do chrámové lodi. Ještě dnes cítím, jak na mě vždy hluboce zapůsobilo, když pan děkan Antonín Voráček svým mohutným krásným hlasem zazpíval „Ite, missa est“ na ukončení mše.

Své výtvarné nadání uplatňoval dědeček v kaligrafii a tuto zručnost používal i ve své zálibě, umělecké vazbě knih. Mám od něho svázanou krásnou „Babičku“ Boženy Němcové a jeho vlastní knížku „Strakonicko v pověstech a bájích“.

Alena Treybalová (starší článek o p. F. Pecnovi od téže autorky viz [zde](#)).

Studentská

*Kdo student je, bratr náš,
ten s námi nechť žije,
ať pamatuje na svůj stav
a vlasti věnce vije.*

*Vlast', v které jsme narozeni,
nesmí zahynouti,
k té musíme jako k matce*

srdcem přilinouti.

*Že ona se nám odmění,
také jisto jest,
pročež pamatujme hoši
na studentskou čest.*

Mazurka

Pojď' hochu, poskoč si

*v tanečním reji,
nedej se pobízet
při muzice.*

*Hleď, tvoji soudruzi
ti všichni spějí
v milostné objetí
tanečnice.*

Neboj se, hochu můj,

*těch rychlých kroků,
pozor jen při tanci
na mne si dej,
směle v mém náručí
použij skoku!
Milka tvá vede tě
v taneční rej.*

František Pecen

Listovka

Zapomenuté kouty Strakonicka – Brdo u Štěkně

Kopec Brdo, o kterém bych se ráda zmínila tentokrát, je známý tím, že si jej můžeme z mnoha míst v krajině ukázat na obzoru a snadno ho poznat podle blízké věže štěkeňského hřbitovního kostela, můžeme pomyslet na místní lom na kvalitní žulu, můžeme si zapamatovat tvar kopce i rozmístění lesa a holin, ale i tak skrývá toto místo mnoho svých tajemství. Kromě zbytků keltských mohyl a dalších zajímavostí, o kterých se všeobecně ví, můžu jmenovat i něco, co nám ukázal při akci knihovny 16. 9. 2014 pan učitel Václav Žitný a co pro nás bylo překvapením: místo s několika velkými mraveništi, z nichž dvě jsou doslova vedle sebe a i ostatní se nacházejí v těsné blízkosti. Budete-li se někdy po úbočí Brda potulovat, třeba budete mít štěstí a najdete je i vy. Vypadají jako nějaké zvláštní maličké pohoří z pohádky o skřítcích. Neměli jsme při zmíněné procházce dost času, abychom zkoumali druh mravenců a další podrobnosti, ale na to se můžeme zaměřit zase někdy příště - a už teď se těším. **-ah-**

Foto -ah-

Cestovat se dá všelijak

Čas od času přijde v našem časopisu řada na téma cestování. Jelikož fandíme těm méně konzumním způsobům, i tipy, případně konkrétní doporučené destinace tomu víceméně odpovídají. Podobně byla zaměřená i akce „Fotografie z letních pobytů v přírodě“, která se konala 17. září v budově strakonického gymnázia. Jakožto

Foto Jana Petříková

v letech následujících po dlouhé době zavřených hranic. Patrně každý z nás byl nějakým způsobem konfrontován cestováním kodrcavou Karosou do severní Itálie a později do Chorvatska. S odstupem času již vesměs humorné historky nám připomněla jedna z našich čtenářek Mgr. Ivana Třeštíková příspěvkem o cestě do první ze zmiňovaných destinací, jehož ukázkou přinášíme (celou povídku si můžete přečíst [zde](#)).

„... Spát se nedalo. Ve Zlíně přistoupil druhý řidič, opět mladý a krásný... Přitáhl bednu piva a po cestě se vydatně posilňovali. Byla noc a najednou jsme slyšeli veliké rány. Píchnli jsme, pneumatika se roztrhala a plácala do silnice. Chlapci celkem rychle přehodili rezervu a jelo se dál. Na italských hranicích nás nechali zajet do odstavného pruhu, vyběhlo celé osazenstvo celnice a všichni nevěřičně kroutili hlavou. Kontrolovali všechno, rozbalovali jsme i svačiny. A pak to přišlo, chtěli vidět rezervu. A ona byla úplně roztrhaná. Bylo jasné, že tudy cesta nevede. Obrátili jsme se směrem na jugoslávské hranice, přes hory na jinou celnici...“ -jj-

Jedlý Kompost

Raw (čerstvá) kuchyně

Pro mnohé dosud neznámý pojem „raw“ označuje ve spojení s jídlem čerstvé, tepelně nezpracované potraviny. V dietetických souvislostech bývá jídelníček postavený na konzumaci tepelně nezpracovaných potravin nazýván též jako raw-veganský nebo vitariánský. Určitá okrajová část vitariánů konzumuje i tepelně neopracované živočišné výrobky (zejména mléko a maso), to je však spíše výjimkou a pro drtivou většinu vyznavačů vitariánství je konzumace živočišných potravin tabu. Tento výživový směr vychází z přesvědčení, že tepelná úprava potravin (nad 42 °C) ničí nejcennější látky - enzymy a některé vitaminy - které jsou nezbytné pro správné fungování organismu. Mění také povahu potravin a tepelně zpracované pokrmy mohou přispívat k některým zdravotním obtížím.

Základem vitariánského jídelníčku je široká škála ovoce, zeleniny, ořechů, semen, naklíčené obiloviny a luštěniny. Pokrmy však zdaleka netvoří jenom oddělené hromádky těchto surovin. Při tvorbě vitariánského jídelníčku se zcela jistě neobejdete bez výkonného mixéru, sušičky nebo odšťavňovače. I když se na první pohled jeví příprava nevařených jídel jako složitá, do výsledku může naopak čas ušetřit. Většina jídel se připravuje pouze pomocí krájení, drcení, mixování, odšťavňování, sušení a zdobení. Větší pozornost by tedy měla být věnována nákupu surovin, protože jejich kvalita pak určuje kvalitu samotného jídla.

Mnoho tipů na vitariánské recepty najdete např. na webu: <http://www.vitarecepty.cz/> nebo <http://vitarian.cz/>.

Kromě vyznavačů syrové stravy využívají vitariánské recepty také ti, kteří si chtějí nějakým způsobem obohatit svůj jídelníček, stravují se vitariánsky např. pouze v některé denní či roční době, zvolili dočasnou očistnou kúru nebo zkrátka hledají oživení své kuchyně.

Pro inspiraci přinášíme několik ukázkových receptů, které mohou demonstrovat rozmanitost a možnosti nevařené kuchyně. Nechte si chutnat. -jj-

Banánovo-kokosové palačinky s jahodovou pěnou

Umixujeme banán s kokosem a rozetřeme do sušičky (na 6 – 7 h.), do náplně rozmixu-

jeme jahody, kešu, agáve a trochu soli.

Cuketové placky

Na noc namočíme sezam, cuketu rozmixujeme na kaši společně se sezamem a bylinkami. Usušíme na pečícím papíru v troubě nebo v sušičce.

Avokádový koláč s kiwi a mátou

Korpus: ½ hrnku mandlí, ½ hrnku datlí, ½ hrnku pekanových ořechů (na pár hodin namočíme), vše umixujeme.

Krém: banán, 2 avokáda, pár listů máty.

Pohanková pomazánka

Pohanku namočíme přes noc, přidáme lžičku konopného oleje, sušená rajčata, česnek, bazalku, himál. sůl a vše umixujeme.

Avokádová pomazánka s česnekem

Avokádo bez slupky rozmačkáme se stroužkem česneku, dochutíme pepřem, solí a trochou olivového oleje.

Góji placičky

Použijeme 100 g góji, hrst kokosu, lžici agáve (nebo javorového sirupu), lžici chia semínek. Góji na 30 minut namočíme, pak přidáme kokos a umixujeme. Chia semínka a agáve necháme 15 minut stát a přimixujeme ke góji s kokosem, vznikne hustá pasta. Z té tvoříme placičky, které sušíme 3 hodiny na 40°C.

Avokádová polévka

Použijeme: 2 lžice za studena lisovaného oleje, 2 stroužky česneku, 8 lístků bazalky, šťávu ze 2 citronů, 3 zralá avokáda, 2 střední okurky, sůl, pepř.

Česnek prolisujeme, bazalku nadrobno nasekáme, zalijeme olejem a necháme 30 minut stát. Všechny ingredience umixujeme dohromady a přidáme vodu, podle toho, jakou chceme konzistenci. **Martina Křivancová**

Foto -jj-

Kompost - Strakonický měsíčník o ochraně přírody
Příspěvky v tomto čísle - Jan Juráš, Alena Hrdličková, Vilém Hrdlička, Eva Legátová, Miroslav Treybal, Karolína Levá, František Langmajer, Ivana Bůbalová, Alena Treybalová, Ivana Třeštková, Martina Křivancová
Grafika - Jan Juráš

Logo Kompost - Monika Březinová

Kresby - Ivana Jonová

Jazyková úprava - Alena Hrdličková

Kontakt - jan.juras@knih-st.cz, 380 422 721

Publikované články vyjadřují výhradně názory autorů

Anticopyright 2014

Ing. Jan Juráš -jj-

Ekoporadna při ŠK, Inf. centrum NO a EU, Husova 380

Po - Čt: 7:30 - 16:00, Pá - po domluvě

tel.: 380 422 721, 721 658 244

E-mail: jan.juras@knih-st.cz

Mgr. Alena Hrdličková -ah-

Pobočka ŠK Za Parkem, Husova 380

Po a Čt: 13:00 - 18:00, St: 8:00 - 12:00 (otevírací doba půjčovny pro děti a dospělé)

tel.: 380 422 720

E-mail: alena.hrdlickova@knih-st.cz

Ing. Vilém Hrdlička -vh-

Základní organizace Českého svazu ochránců přírody
Strakonice, Zámek 1

www.csop-strakonice.net

E-mail: posta@csop-strakonice.net

